

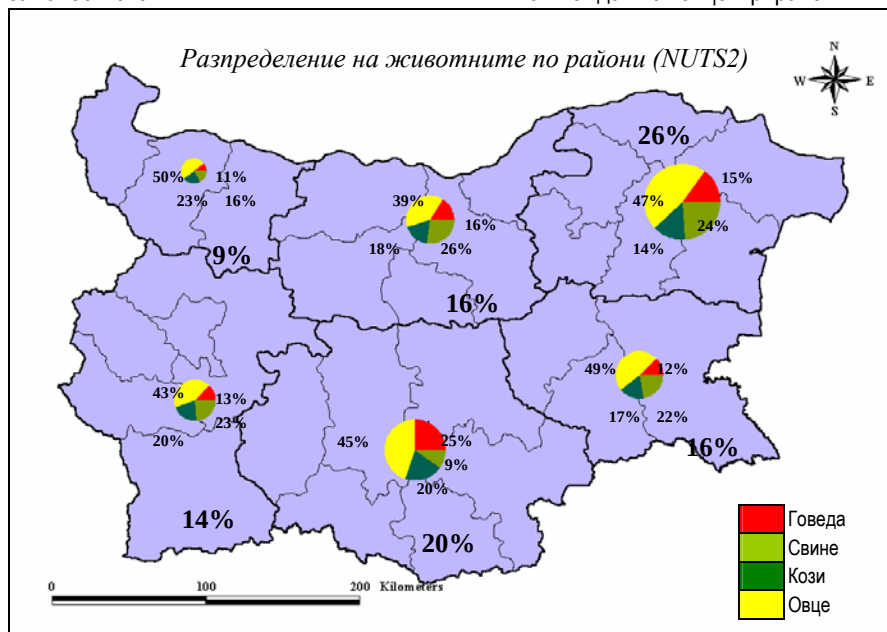
Селскостопанските животни в България през ноември 2000 година

520 000 говеда и биволи, 1 500 000 овце, 650 000 свине и 580 000 кози – по-голямата част от тях се отглеждат в голям брой малки стопанства.

Към 1-ви ноември 2000 година в 5% от професионалните животновъдни стопанства се отглеждат по-малко от една четвърт от животните. Преработката на получените продукти (мляко и месо) във фермите се среща почти навсякъде и заема значителна част от общото производство на животински продукти.

Само 20% от говедата се отглеждат в професионални животновъдни стопанства. Това раздробяване на животновъдството обяснява трудностите по веригата на производство на суровини - месо и мляко и преработени крайни продукти като количества и преди всичко за качеството им.

В този смисъл са необходими много големи усилия за подобряване на техниката за отглеждане, селекцията, както и установяване на веригите на производство. Отглеждането на биволи, овце и кози е изключително разпръснато в малки стопанства. Свинете се отглеждат по-концентрирано.

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

Три подхода при изследване броя на животните

Целта на това изследване е да се определи броят на говедата, биволите, свинете, овцете и козите. Преразпределението на животните, което съпровожда това на земите през последните години доведе до силно раздробяване и разпръсване на стадата. Това предизвиква много трудности при определяне изменението на броя на селскостопанските животни в страната.

Тук са използвани резултатите от три анкети, за да може да се направи оценка на броя на селскостопанските животни и да се направи опит за характеризирание на стопанствата, които ги отглеждат – професионални животновъдни ферми, дребни животновъди и накрая една обща анкета за структурата на земеделските стопанства в България (Вж. каретата, обясняващи всяка една от тях).

Брой на селскостопанските животни в България през ноември 2000 г.

		Говеда общо	Млечни крави	Биволи общо	Биволици	Свине общо	Свине майки	Овце общо	Овце майки	Кози общо	Кози майки
Професионални стопанства	Животни /хил.бр./	105.03	48.46	1.89	0.47	311.15	25.81	164.87	118.55	14.70	10.81
	Стопанства /хил.бр./	2.56	2.39	0.08	0.04	1.65	0.76	2.31	2.25	1.18	1.14
	Среден брой животни	41.1	20.3	24.2	13.1	188.9	34.2	71.5	52.8	12.5	9.5
	Дял от общия брой стопанства	1.4%	1.4%	3.1%	1.6%	1.1%	2.8%	1.0%	1.0%	0.6%	0.6%
	Дял от общия брой животни	20.4%	15.5%	26.6%	11.7%	48.0%	35.2%	11.4%	10.3%	2.5%	2.3%
Дребни животновъдни стопанства	Животни /хил.бр./	409.92	264.98	5.22	3.55	336.75	47.50	1 287.59	1 033.72	567.80	460.04
	Стопанства /хил.бр./	179.48	166.51	2.43	2.15	148.49	26.56	239.75	220.24	204.92	185.73
	Среден брой животни	2.3	1.6	2.2	1.7	2.3	1.8	5.4	4.7	2.8	2.5
	Дял от общия брой стопанства	98.6%	98.6%	96.9%	98.4%	98.9%	97.2%	99.0%	99.0%	99.4%	99.4%
	Дял от общия брой животни	79.6%	84.5%	73.4%	88.3%	52.0%	64.8%	88.6%	89.7%	97.5%	97.7%
Общо стопанства	Животни /хил.бр./	514.96	313.44	7.11	4.02	647.90	73.31	1 452.46	1 152.27	582.49	470.85
	Стопанства /хил.бр./	182.03	168.90	2.50	2.18	150.13	27.32	242.06	222.49	206.10	186.87
	Среден брой животни	2.8	1.9	2.8	1.8	4.3	2.7	6.0	5.2	2.8	2.5

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

Професионални животновъдни стопанства

От 70% до 90% от професионалните животновъдни стопанства принадлежат на физически лица. Това потвърждава получените резултати от проведената анкета за структурата на земеделските стопанства. Но тази категория стопанства притежава много малка част от животните. Юридическите лица, по-малобройни, отглеждат основно стада със значително по-висок среден размер.

71% от животновъдите нямат специално селскостопанско образование, а само професионален опит, 18% от тях имат средноспециално образование и 11% - висше селскостопанско образование.

Анкетиране на дребни животновъдни стопанства

Целта на анкетата беше да се допълни извадката за анкетиране на професионалните животновъдни стопанства (Вж. следващите карети).

Списък на 1348 броя села и градове от цялата територия на страната беше изработен след стратифициране в зависимост от официално обявеното население в тях. Беше организирано преброяване на всички дребни животновъди във всяко населено място от този списък. То обхваща всички, които не са регистрирани по БУЛСТАТ и притежават най-малко 1 говеда или бивол, или 2 овце, или 2 кози, или 2 свине.

Въпросникът съдържа въпроси за броя на животните, за предназначението на произведените продукти (мляко и животни за клане), а също така и за обработваните площи.

Анкетата се извърши на място от анкетьори, наети от агростатистическите представителства на Министерство на земеделието и горите. Във всяко селище те посетиха всички домакинства и винаги когато беше налице дребен животновъд, отговарящ на критериите на анкетата, те попълваха анкетен лист.

Точността на резултатите е много добра благодарение на високия процент обхванати селища (около ¼) и на систематичността на проведената анкета в избраните селища.

65% от животновъдите не водят счетоводство, само 17% водят двустранно счетоводство, а останалите използват или едностранно счетоводство или водят само отчет за приходите и разходите.

Анкетата за структурата на земеделските стопанства показва също, че 50% от тревопасните животни, отглеждани от професионални животновъди се намират в стопанства, специализирани за отглеждане на животни (тревопасни, смесени стопанства). Тревопасни животни се отглеждат само в 10% до 15% от всички специализирани големи растениевъдни стопанства. Най-големите стада се отглеждат в смесени растениевъдни стопанства. 43% от тези стопанства отглеждат животни. Това е показател за голямото разнообразие на тяхната дейност.

Анкета за структура на земеделските стопанства през 2000 година

Целта е да се определи общият капацитет на производство на земеделските стопанства. В областта на животновъдството тя позволява да се определи тяхната специализация.

Основният списък на стопанствата е съставен на базата на териториално наблюдение (анкета БАНСИК). Това се наложи поради липсата на надежден пълен списък на стопанствата в България.

Точността на резултатите е повече или по-малко добра, в зависимост от наблюдаваните променливи. Тези, които са свързани директно със земята са добре представени, докато животновъдите извън земеделските земи (в населените места) имат нулева възможност да бъдат открити. Най-големите бяха включени в извадката на базата на информация от административни източници, получена по райони.

За повече подробности се обърнете към Публикация №14 от юни 2001 г. от поредицата "Резултати и анализи" на отдел "Агростатистика" към МЗГ.

Голямата част от стопанствата, отглеждащи различни видове животни, показва че няма тясна специализация на стопанствата. Няколко вида животни се отглеждат в едно и също стопанство. От специализираните стопанства за отглеждане на тревопасни животни 75% отглеждат говеда, 60% отглеждат овце и по-малко от 1/3 кози. Това се отнася в по-малка степен за специализираните растениевъдни стопанства.

Средната Използвана земеделска площ (ИЗП) в стопанствата, специализирани за отглеждане на тревопасни животни е 30 ха. Тя е заета основно от фуражни култури.

13% от фуражите, произведени от животновъдни стопанства се продават на други животновъди. Тези продажби представляват само една трета от общо закупените фуражи от животновъдите, които се снабдяват с останалите 2/3 от специализирани растениевъдни стопанства. Закупените фуражи представляват 30% от общата консумация. Около 40% от животновъдите, отглеждащи говеда и свине декларират, че купуват комбинирани фуражи, но тази анкета не позволява да се определи каква част заема този компонент в общата дажба.

Изкуствено осеменяване се прилага изключително при говедата. Половината от стопанствата използват изкуствено осеменяване, но не е възможно да се определи в този момент делът, който заема този вид осеменяване от общият брой отелвания.

Анкетиране на професионални животновъдни стопанства

Целта на анкетата беше да се определи основният брой животни, налични към 01.11.2000 г. и дейностите, свързани с отглеждането им в професионалните животновъдни стопанства.

Списъкът на стопанствата за анкетиране е създаден, ползвайки регистър БУЛСТАТ. В началото се състави извадка от стопанства, декларирали дейност свързана с отглеждането на животни. След първите анкети се забеляза голям процент на разминаване между заявената дейност и практикуваната. В действителност много от вписаните в БУЛСТАТ нямаха дейност или развиваната дейност е твърде различна от заявената. Процентът на разминаване на дейностите е около 40% за цялата извадка при използването на регистър БУЛСТАТ. Взе се решение да се изпратят анкети при всички регистрирани по БУЛСТАТ, заявили животновъдна дейност. Освен това, агростатистическите представителства на Министерство на земеделието и горите допълниха този списък, ползвайки предоставена им информация от местни административни източници.

Въпросникът за анкетата, съставен от четири страници, обхваща основните теми, които ни интересуват – юридически статут, счетоводно записване, образование на управителя, налични животни по видове и категории, осеменяване, хранене, производство на мляко и производство на животни за клане.

Анкетата беше реализирана на място от анкетиори, наети от агростатистическите представителства на Министерство на земеделието и горите. Те допълниха въпросника след едно или няколко посещения във всяко стопанство.

Точността на резултатите е тясно свързана с качеството на регистър БУЛСТАТ. Големите трудности, които срещнахме, даже и когато бяха разрешавани в най-голяма степен, допускат възможност за подценяване на броя на животните в страната. В действителност, ако стопанствата, които са заявили, че ще отглеждат животни практикуват друга дейност, то истинските животновъдни стопанства могат да бъдат регистрирани в БУЛСТАТ със съвсем друга дейност и така да са пропуснати в изследването.

Професионални стопанства: Техника на отглеждане

	Дял на животновъдите:	
	Използващи изкуствено осеменяване	Купувачи комбинирани фуражи
Говеда	49.0%	40.2%
Свине	4.9%	38.1%
Овце	3.3%	///
Кози	0.8%	///

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

От 170 милиона литра мляко, произведено в професионалните животновъдни ферми (93% от което е краве), 89% е предадено в мандри, което е около половината от млякото, преработено в тях. Само 3% от млякото е използвано за храна на животни, останалите 8% мляко е продавано директно – половината като сурово, другата половина – преработено. Млякото, преработено в животновъдните стопанства е използвано за производство на бяло саламурено сирене, една трета - за кисело мляко и 15% - за кашкавал.

515 000 животни напускат стопанствата, от тях 28% са предназначени за уговяване или ремонт на стадата в други животновъдни стопанства. Половината от животните се предават в кланици, останалите 28% се колят в стопанствата. Това показва, че даже в професионалните животновъдни стопанства 30% от животните се колят и обработват извън кланиците и се потвърждават резултатите, получени от анкетата за дейността на кланиците (Вж. Публикация №15 от юни 2001 г. от поредицата "Резултати и анализи" на отдел "Агростатистика" към МЗГ).

Дребни животновъдни стопанства

Дребните животновъди са физически лица, за които отглеждането на животни е предназначено изключително за задоволяване на потребностите на семейството, а в редки случаи и за продажба. Техният брой (487 000) обяснява икономическо значение от тяхната дейност.

22% от тези животновъди не обработват никаква земя, използват колективни пасища и запустели земи за изхранване на животните. Докато 41% от дребните животновъди обработват сами собствените си малки площи, останалите ги предоставят на други стопани за обработка. Средната обработвана площ е 1 ха.

По-малко от 30% от тези животновъди предават млякото на мандри, често чрез посредник – млеко-

Млякото и животните за клане, произведени в стопанствата не винаги се преработват в мандри и кланици

		Месо	Мляко
Производство от професионални животновъдни стопанства	Предадено на кланици или мандри	70%	89%
	Директна продажба във фермата, преработено или не, или за сомозадоволяване	30%	8%
Брой на дребни животновъдни стопанства	Предадено на кланици или мандри	9%	28%
	Директна продажба във фермата, преработено или не	3%	9%
	Собствена консумация	89%	87%

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

Хранене на животните

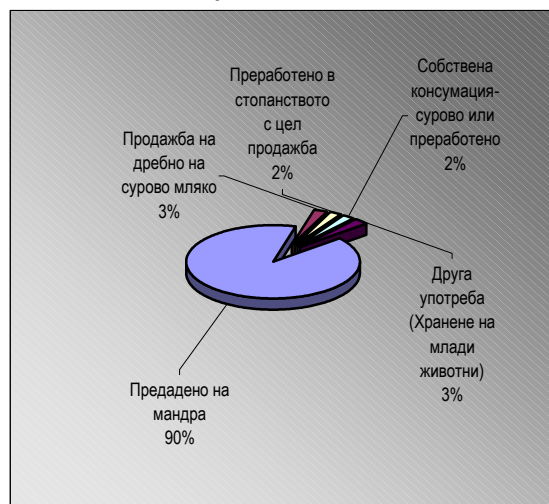
Професионални животновъдни стопанства	Фуражи, използвани при отглеждане на животните			Произведени фуражи и продадени на трети лица
	Произведени	Закупени	Общо	
Пшеница	12.8%	4.8%	17.6%	2.7%
Царевица-зърно	6.3%	3.1%	9.3%	0.9%
Царевица-силаж	26.5%	1.9%	28.4%	0.6%
Ечемик	11.7%	2.0%	13.7%	2.3%
Люцерна	7.4%	1.3%	8.7%	0.2%
Окосени ливади	2.6%	1.1%	3.7%	0.1%
Други	2.2%	16.4%	18.6%	6.3%
Общо	69.4%	30.6%	100.0%	13.0%

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

събирателен пункт, но те представляват другата половина от събираното за преработка в мандрите мляко.

Самозадоволяването в широк смисъл (семеиство съседи, приятели и т.н.), е основният мотив за производството на мляко, но почти 10% практикуват директна продажба.

Професионални стопанства - използване на кравето мляко

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

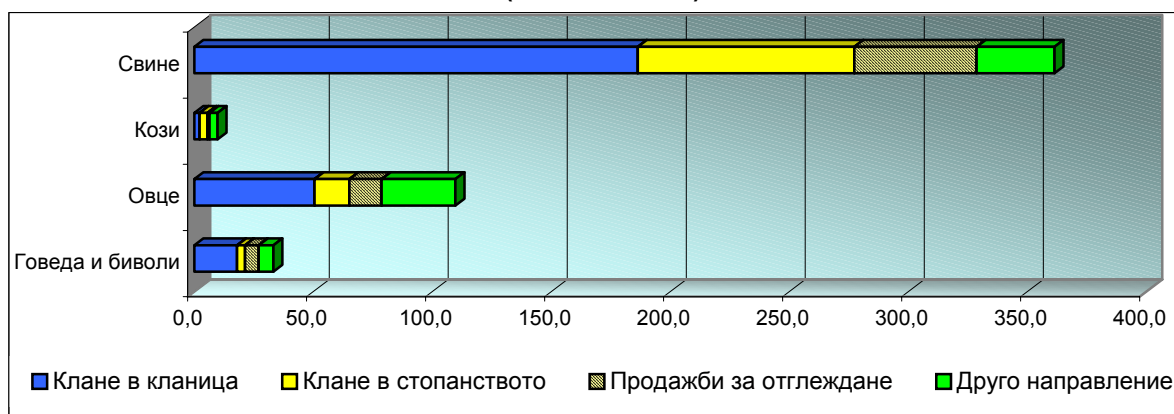
Производството на месо също е предназначено за самозадоволяване. Само 9% от животновъдите използват услугите на клиници, а 3% декларират, че колят животни във фермите с цел продажба.

Професионални животновъдни стопанства: Физическите лица – преобладават като брой стопанства, но отглеждат малък брой животни

Юридически статут	Говеда		Овце		Биволи		Кози		Свине		Общо стопанства
	Животни	Стопанства	Животни	Стопанства	Животни	Стопанства	Животни	Стопанства	Животни	Стопанства	
Физически лица	24.7%	68.7%	47.9%	80.2%	31.4%	73.1%	82.9%	87.6%	5.9%	74.1%	72.2%
Еднолични търговци	9.3%	11.4%	8.7%	7.9%	12.0%	12.8%	8.7%	6.5%	5.2%	13.3%	10.2%
Земеделски кооперации	49.2%	13.0%	26.5%	6.6%	0.9%	3.8%	0.4%	0.3%	4.4%	3.5%	10.4%
Търговски дружества (АД, ЕАД, ООД, ЕООД)	10.7%	3.3%	8.1%	1.7%	42.9%	6.4%	3.0%	1.2%	79.9%	4.3%	3.4%
Граждански сдружения	0.5%	0.2%	0.2%	0.1%	3.2%	1.3%	0.2%	0.1%	0.1%	0.3%	0.2%
Други	5.6%	3.4%	8.5%	3.4%	9.7%	2.6%	4.7%	4.2%	4.5%	4.6%	3.6%
Общо	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

В професионалните животновъдни стопанства клането на животни остава значително (хиляди глави)

Източник: МЗГ – Отдел "Агростатистика" – Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 01.11.2000 г."

Статистическа тайна

За да се гарантира тайната на индивидуалните данни, събрани от анкетите на регионалните представителства на отдел "Агростатистика" към Министерство на земеделието и горите, някои получени данни не са публикувани и са заместени със "s" в следните случаи:

- Има по-малко от 3 стопанства в разглежданата категория;
- Едно от стопанствата в разглежданата категория обхваща повече от 85% от дейността в тази категория.

Публикацията е приключена редакционно на 20 юли 2001 год.
Отговорник на публикацията : Нели Георгиева
Редакция: МЗГ, отдел "Агростатистика", в сътрудничество с Ландсис
Композиция и печат : МЗГ, отдел "Агростатистика"

За повече информация : МЗГ, отдел "Агростатистика"
Тел./факс: 980 82 94 ; Е-mail : agrostat@mzgar.government.bg
Публикацията е изготвена в резултат на проведена анкета в рамките на програма ФАР БГ 9913-04.

**МИНИСТЕРСТВО
НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ**

LANDSIS g.e.i.e.

Финансирано в рамките на програма
PHARE BG 9913-04